

הרב יוסף ליברמן

ראש ישיבת "כולל שומרי החומות"
ורב דקהל סדיגורא ירושלים ת"ו
מח"ס משנת יוסף

צביעת משקה קפה בשבת

והאמנם שלכאורה בקפה הוי צבע שאינו מתקיים, ולא כמו ביינ שמתקיים עכ"פ לשבת זו, ואפילו לעוד שבתות, דקפה שותהו מיד, מ"מ כתב במשנ"ב (סי' שיח סקל"ט) שגם בהכנת כוס תה יש חשש צביעה באוכלין, הגם ששותהו מיד [וצ"ל דהוי גמר מלאכה לפי שעה].

(ב) והנה בנידוד המים או החלב כבר צבועים בצבע הקפה, אלא שהוא חלש בהיר, והשאלה אם יש צביעה אחר צביעה כשמוסיף צבע לעשותו כהה.

בהא פשיטא דבכה"ג הוי צביעה, דכגון רהיטים שהם בהירים, ונמלך לצבעם כהה, בודאי הוי צביעה, כי יש רהיטים בהירים ויש כהים, ואין לדמותו לכתב ע"ג כתב שפטור עי' משנ"ב סי' מ' סקכ"ב.

(ג) דבכתב העיקר הוא כתב האותיות, וכאשר הן כתובות ומוסיף עליהן כתב שני לא עביד ולא מהני מידי, ואינה מלאכה. אבל בכל זאת צובע שייך גם בזה, דכתב ע"ג כתב, כגון כתב בצבע אדום או זהב, אם כותב עליהן בכתב שחור, נהי דבמלאכת כתיבה לא מהני מידי אבל צובע הוי, דעביד ומהני שצבע את האותיות בצבע אחר.

(ד) ה"נ לפ"ד הפמ"ג הנ"ל, אם מתכוין לצבוע אוכלין כדי להגיש לאנשים או לב"ב קפה כהה, ה"ז כמו שוחט דליזבנו מיני, ומה שהי' מכבר צבוע בהיר לא הי' כתיקונו, ולא הי' מושך קונים, ועכשיו ע"י הצבע הכהה היפה גומר מלאכת הצביעה, שאפי' עושהו לבני ביתו ישבעו רצון מקפה יפה, ומסתמא אפילו הוא בעצמו כשנהנה לשתות קפה יפה,

שלמא רבא מן שמיא, לגברא יקרא, דעסיק באורייתא ובהלכתא תדירא, מזכה הרבים ה"ה כה"ג מו"ה אלכסנדר אליעזר קנאפפלער שליט"א, בארא פארק

ע"ד שאלתו בצביעה באוכלין, כשעושים קפה והניחו מעט מדי, והקפה בהיר, אם רשאי להוסיף קפה למים או לחלב במטרה שצבעו יהי' יפה וכהה, והשאלה להסוברים להחמיר בצביעה באוכלין.

(א) ראשית כל קפה אינו מין צבע, ומטרת הקפה היא לתת טעם, ואם מוסיף קפה ה"ז לחזק טעמו, וא"כ אינו דרך צביעה (עי' ב"י סו"ס ש"כ) – ושאלתו היא באופן יוצא מן הכלל, כשאין דעתו על הטעם, אלא אך ורק לצביעה – והשאלה תהי' ג"כ בשאר משקאות בהירים, אם מותר לערב בהם משקה כהה בכונה לצבוע אותם – יפה כתב!

וקיי"ל בשו"ע (סי' ש"כ סעי' יט-כ) דאין צביעה באוכלין, אכן בפמ"ג (סי' שיח משב"ז טו) מבואר דאם ניחא ליה ומתכוין לצבוע י"ל דאף באוכלין יש בו משום צובע מדרבנן, ואף מה"ת שוחט חייב משום צובע דליזבנו מיני' (שבת עד). עכ"ד. ויל"ע אם חייב רק כשצובע ע"מ דליזבנו מיני', או שהגמ' נותנת דוגמא בשביל מה צריך לו שיהי' דם השחיטה אדום. ונפק"מ בשוחט לביתו ולא לזבוני, דאי נימא דליזבנו מיני' לאו דוקא א"כ גם כששוחט לצורך ביתו י"ל דניחא לי' בכך שבית השחיטה יהי' אדום שכך נאה ויפה – ובודאי ברור דלאו דוקא חייב באופן שתהא לו הנאה שיקנו ממנו, אלא גם בקפה כשמגיש קפה לאורח ורוצה שיהי' לו צבע יפה, הנאה היא לו כמו במוכר שיקנו ממנו, והוי צביעה באוכלין.

צביעת אוכלין [כשעיקרו לטעם] כתב בשעה"צ (שם ס"ה) דלכתחילה יחוש להאוסרים צביעה באוכלין, ויתן קודם תמצית התה (כשהיא חמה) ואח"כ המים [הגם שתמצית תה עיקרו לטעם, אלא שהטעם נמדד לפי הצבע, כמבואר במשנ"י שם].

מ"מ בנדר"ד יש מקום להקל בשאלתא דידן, כיון שעיקר הקפה הוא לנתינת טעם ולא לצביעה כנ"ל. וכש"כ כשאדם לעצמו עושה קפה אין לבו על הצבע אלא על הטעם, ואין זו דרך צביעה, הגם שהמחמיר בנדר"ד תבא עליו ברכה, לפמש"כ הכף החיים (שכ, קטז) דבכונתו לצבוע אסור גם באוכלין (בן איש חי, פקודי ג).

ומוסף צבע הקפה ליפותו, ה"ז צובע (למ"ד יש צביעה באוכלין).

וכן ביין לבן, אפילו אינו לבן ממש אלא אדמדם בהיר, והוא מוסיף אליו יין אדום חזק כדי לצובעו כהה יפה, ה"ז ג"כ נכלל בגדר צובע, ועכ"פ אסור מדרבנן, לפ"ד האוסרים צביעה באוכלין.

ה) קצרותי כאן כי קצת הארכתי יותר בענין צביעה באוכלין בשו"ת משנ"י (ח"ז סי' ע"ז), והבאתי דברי האבני נזר (או"ח סי' קע"ג ז) שנכון להחמיר בתוס' רי"ד (שבת עה:): דבצביעה אין לחלק בין אוכלין לשאר מטלטלין, וכן במשנ"ב (סו"ס שכ) המתיר

'מגילה' – המחשבה הקדומה בשביל ישראל

...וזה הרמז הן גאלתי אתכם אחרית כראשית הן גאלתי אתכם, כלומר עיקר הגאולה יהיה על בחינה הזאת. אחרית כראשית, כלומר כמו שדבר הזה שיעקר בריאת כל העולמות הוא רק בשביל נשמת ישראל מגולה בראשית המחשבה במחשבה הקדומה כשיתגלה זאת לעיני כל הארה הזאת שיעקר בריאת כל העולמות היה רק בשביל ישראל כמו שמגולה בראשית המחשבה במחשבה הקדומה על ידי זה יהיה בקרוב גאולתינו בזמן קרוב ועל בחינה הזאת שראשית המחשבה מתגלה ויעשה לנו הניסים. וזהו הרמז דאנו מברכין פורים על מקרא מגילה, הרמז מגלה יו"ד, כי המחשבה הקדומה נקרא יו"ד הרמז על ידי התגלות היו"ד הוא המחשבה היה לנו הנס הגאולה הזה:

(קדושת לוי – פרשת כי תשא)

לא רק יציאה ראשונה לבד – כי אם בכל שנה ושנה

אל מוציאם ממצרים, אמר מוציאם, ולא הוציאם, הגם שרבותינו ז"ל אמרו (שם לח) דאפיק משמע והוכיחו מכאן, אף על פי כן יותר משמע לשון עבר, אם היה אומר הוציאם. ונראה על דרך אומנם ז"ל (פסחים קטז:): בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאלו הוא יצא ממצרים, על כן אמרו יודעי פנימיות התורה, כי כל ליל פסח מתבררים כוחות הקדושה מהקליפה, ונוספים בעם בני ישראל, והיא הבחינה עצמה של יציאת מצרים, והוא אומר אל מוציאם, כי לא יציאה ראשונה לבד, אלא בכל שנה ושנה מוציאם כנזכר.

(אור החיים הק' במדבר כג, כב)